

PHÁT TRIỂN NGÀNH Ô TÔ ĐIỆN Ở VIỆT NAM HIỆN NAY: THỰC TRẠNG VÀ MỘT SỐ GIẢI PHÁP

DEVELOPING THE ELECTRIC CAR INDUSTRY IN VIETNAM TODAY:
SITUATION AND SOME SOLUTIONS

ThS. Phí Hoàng Trình

Giảng viên Khoa Cơ khí, Trường Đại học Công nghệ Đông Á

TÓM TẮT

Xe ô tô điện với đặc tính thân thiện môi trường, đang là xu hướng tất yếu của ngành công nghiệp ô tô thế giới và Việt Nam không đứng ngoài trong "cuộc chơi" này. Bài viết khái quát sự phát triển của ngành công nghiệp ô tô điện trên thế giới, đồng thời, khái quát sự phát triển của ngành ô tô điện ở Việt Nam, nhằm chỉ ra những kết quả bước đầu và một số khó khăn, thách thức của ngành ô tô điện của nước ta hiện nay. Từ đó, tác giả cũng kiến nghị một số giải pháp từ phía Nhà nước nhằm thúc đẩy hơn nữa sự phát triển của ngành công nghiệp ô tô nước ta trong thời gian tới.

Từ khóa: Ô tô điện; Việt Nam; Bảo vệ môi trường; Vinfast.

ABSTRACT

Electric cars with environmentally friendly characteristics are an inevitable trend of the world auto industry and Vietnam is not an outsider in this "game." The article outlines the history and development of the electric car industry in the world, at the same time, overview the development of the electric car industry in Vietnam, in order to point out the initial results and some difficulties and challenges of the electric car industry in our country today. Since then, the author also recommends some solutions from the State to further promote the development of the automobile industry in our country in the coming time.

Keywords: Electric cars; Vietnam; Environmental protection; Vinfast.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Biến đổi khí hậu toàn cầu là một vấn đề nóng đang được Chính phủ các nước thảo luận mới đây tại Hội nghị Thượng đỉnh Khí hậu toàn cầu COP26. Hệ thống năng lượng mới và sáng tạo có tỷ trọng cao năng lượng tái tạo và sự kết hợp của xe điện cùng các công nghệ đột phá đang đóng góp vào sự phát triển bền vững,

giảm khí thải CO₂ trên toàn cầu. Đồng thời, việc này cũng mở ra cơ hội phát triển cho các quốc gia. Đây cũng là cơ hội cho Việt Nam thúc đẩy phát triển hệ thống năng lượng tiên tiến, bắt kịp các công nghệ hiện đại trên thế giới. Đây là lý do tác giả lựa chọn nghiên cứu về thực trạng sự phát triển ngành công nghiệp ô tô điện hiện nay ở Việt Nam, để từ đó có những giải pháp nhằm thúc đẩy hơn nữa sự phát triển của thị trường

dòng xe hiện đại và thân thiện với môi trường này trong thời gian tới.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Bài viết sử dụng phương pháp tổng hợp, phân tích các tài liệu có liên quan đến sự phát triển của ngành công nghiệp ô tô điện trên thế giới và ở Việt Nam hiện nay từ các nguồn tài liệu có liên quan, như: văn bản chính sách, bài báo, bài viết, các đường link từ website của Vinfast, hội thảo, hội nghị về ô tô điện... nhằm đánh giá, so sánh và khái quát vấn đề.

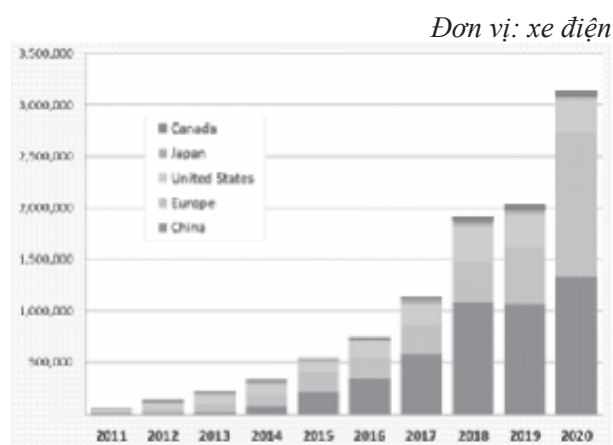
3. KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN

3.1. Khái quát sự phát triển của ngành công nghiệp ô tô trên thế giới hiện nay

Hiện nay, các nước trên thế giới như Đức, Thụy Điển, Hàn Quốc, Thái Lan, Indonesia... đã ban hành nhiều chính sách trợ cấp để thúc đẩy nhu cầu mua ô tô chạy điện của người tiêu dùng. Theo lộ trình bán xe ô tô điện đã được các nhà phân tích đưa ra một cách rõ ràng, dự kiến đến năm 2030, ô tô điện sẽ chiếm 60% thị phần toàn cầu và mục tiêu phát thải carbon bằng 0 vào năm 2050 [6]. Khi các biện pháp siết chặt khí thải và tăng cường chính sách để kích thích thị trường, cùng với sự tiến bộ công nghệ như vũ bão, viễn cảnh xe điện phủ khắp đường phố sẽ trở thành hiện thực sớm hơn dự đoán.

Năm 2020 đánh dấu sự phát triển vượt bậc của ngành công nghiệp sản xuất ô tô điện khi doanh số toàn cầu tăng trưởng 39% so với năm trước. Theo thống kê của hãng nghiên cứu thị trường Canalys, số lượng ô tô điện bán ra đạt mốc 3,2 triệu chiếc, chiếm 5% tổng số xe ô tô mới được bán ra trong năm. Trong bối cảnh doanh số ô tô du lịch toàn cầu suy giảm 14% do

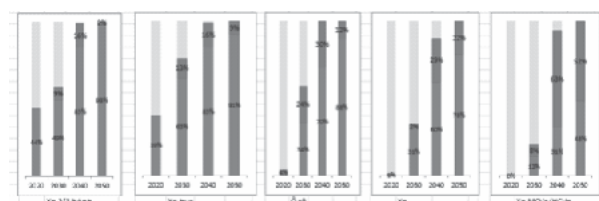
ảnh hưởng của đại dịch Covid-19 thì đây quả là một con số rất ấn tượng.

Hình 1. Top các thị trường tiêu thụ xe điện trên toàn cầu giai đoạn 2011-2020 [6]

Trong số các quốc gia có mức tiêu thụ xe ô tô điện lớn nhất thế giới, Trung Quốc, châu Âu và Mỹ tiếp tục là ba thị trường dẫn đầu. Đặc biệt, lần đầu tiên kể từ năm 2015, doanh số bán xe điện của châu Âu vượt qua doanh số bán của Trung Quốc, với số lượng xe hơi điện đăng ký mới là 1,4 triệu chiếc, tăng 37% so với năm 2019 [6].

Châu Âu cũng là thị trường dẫn đầu về tỷ trọng xe ô tô sử dụng năng lượng điện với 10,2%, gấp đôi so với mức bình quân của thế giới (5%). Kết quả đạt được này là do doanh số tại các nước như: Đức, Pháp, Anh, Na Uy, Thụy Điển... đều tăng vọt, gấp đôi hoặc gấp ba so với năm trước đó [7].

Nguồn: [7]

Hình 2. Dự báo về tỷ trọng xe không phát thải toàn cầu giai đoạn từ năm 2020 đến 2050 [7]

3.2. Thực trạng sự phát triển của ngành công nghiệp ô tô ở Việt Nam hiện nay

3.2.1. Cơ chế, chính sách tạo điều kiện thúc đẩy phát triển ngành ô tô điện ở Việt Nam

Để thúc đẩy phát triển thị trường xe ô tô điện Việt Nam, Nhà nước đã đưa ra những tín hiệu đáng mừng để khuyến khích sản xuất và kích cầu người tiêu dùng. Theo đó, sáng 08/12/2021, tại phiên họp thứ 6, Ủy ban Thường vụ Quốc hội cho ý kiến bước đầu về một số dự án luật, trong đó có Luật Thuế tiêu thụ đặc biệt [4]. Theo đó, dự án Luật Thuế tiêu thụ đặc biệt đề nghị giảm 5-12 điểm phần trăm thuế suất tiêu thụ đặc biệt với ô tô điện chạy pin trong 5 năm đầu sau khi luật sửa đổi có hiệu lực, từ năm thứ 6 trở đi, mức thuế suất sẽ tăng cả với xe nhập khẩu và xe sản xuất trong nước. Cụ thể, với ô tô điện từ 9 chỗ trở xuống, mức thuế suất tiêu thụ đặc biệt hiện là 15% và được đề xuất giảm xuống còn 3% trong 5 năm đầu, tăng lên 10% từ năm thứ 6. Trong khi đó, ô tô điện từ 10-16 chỗ, mức thuế đề xuất ưu đãi sẽ chỉ còn 2% và lên 5% từ năm thứ 6, từ mức 10% hiện hành.

Bên cạnh đó, Chính phủ cũng đã ban hành Nghị định số 10/2022/NĐ-CP, ngày 15/01/2022 quy định về lệ phí trước bạ đối với nhiều loại hàng hóa, trong đó có ô tô điện. Cụ thể, Nghị định số 10/2022/NĐ-CP quy định, ô tô điện chạy pin, trong vòng 3 năm kể từ ngày 01/3/2022, nộp lệ phí trước bạ lần đầu với mức thu là 0%. Trong vòng 2 năm tiếp theo, nộp lệ phí trước bạ lần đầu với mức thu bằng 50% mức thu đối với ô tô chạy xăng, dầu có cùng số chỗ ngồi [1]. Như vậy, từ ngày 01/3/2022, khách hàng mua ô tô điện sẽ được miễn lệ phí trước bạ. Đây được xem là động thái từ phía Chính phủ nhằm khuyến khích, phát triển các dòng xe xanh thân thiện với môi trường.

Gần đây nhất, tháng 5/2022, Bộ Công Thương cũng đang phối hợp với các bộ, ngành xây dựng Chiến lược phát triển ngành ô tô điện hóa Việt Nam giai đoạn đến năm 2035, tầm nhìn đến năm 2050, với một trong các trọng tâm là phát triển các dòng ô tô điện, ô tô thân thiện với môi trường.

3.2.2. Sự phát triển ban đầu của thị trường ô tô điện ở Việt Nam

Ở thời điểm hiện tại, ô tô điện tại Việt Nam chưa thực sự đa dạng về mẫu mã chủng loại. Hiện một số doanh nghiệp ô tô đã có bước đi đầu tiên, bắt đầu sản xuất kinh doanh xe điện như VinFast, Toyota, Mitsubishi. Trong đó, VinFast đã thông báo kế hoạch bán xe BEV trong năm 2021 và đang xây dựng mạng lưới trạm sạc trên toàn quốc; Toyota Việt Nam cũng đã bán một số xe HEV.... Ngoài ra, KIA cũng đang lên kế hoạch phân phối mẫu KIA EV6 trong năm 2022.

Với những động lực từ Chính phủ trong việc lên kế hoạch ưu đãi thuế xe ô tô điện, các hãng xe điện và đặc biệt là VinFast chắc chắn sẽ đi nhanh hơn, sớm đưa xe điện phủ sóng đô thị Việt, vượt mặt xe xăng trong những năm tới. Tuy vậy, những khó khăn với sự phát triển dòng xe ô tô điện ở Việt Nam hiện nay cũng đang hiện hữu. Cụ thể là, đến nay Việt Nam vẫn chưa có một lộ trình rõ ràng cho việc phát triển và chuyển đổi sang loại xe thân thiện môi trường. Mặc dù đây là xu hướng vận tải cần xem xét phát triển trong tương lai, xe ô tô điện tại Việt Nam vẫn còn hiếm, và hầu như chưa có hãng xe nào thực sự kinh doanh.

Bên cạnh đó, các trở ngại với thị trường xe ô tô điện Việt Nam là vấn đề cơ sở hạ tầng (nguồn điện, trạm sạc điện, pin và xử lý pin...). Hiện nay, ngoài 200 trạm sạc của VinFast thì

hầu như chưa có hạ tầng cho phát triển xe điện ở Việt Nam. Trong khi đó, không phải mọi xe điện đều có cổng sạc với tiêu chuẩn như nhau, nên việc thiết kế cổng sạc thay đổi theo mẫu xe, đáp ứng cho mọi nhu cầu cũng là thách thức không nhỏ.

Bên cạnh đó, thách thức với phát triển loại hình này ở Việt Nam là nhu cầu tiêu thụ điện đang tăng dần. Tại Tọa đàm “Tương lai phát triển xe điện tại Việt Nam” tổ chức vào ngày 21/12/2021, TS. Nguyễn Quốc Khánh, chuyên gia năng lượng tính toán, nếu năm 2030, xe máy điện chiếm 34% thị phần xe bán mới còn ô tô điện chiếm 30%, nhu cầu điện trong lĩnh vực giao thông là gần 4 tỷ kWh, tương đương nửa công suất nhà máy Thủy điện Hoà Bình. Năm 2050, nhu cầu tiêu thụ điện là gần 17,6 tỷ kWh, tương đương 2 nhà máy Thủy điện Hoà Bình [8].

Phạm vi hoạt động hạn chế cũng là nhược điểm lớn nhất của xe ô tô điện, khi chưa thể đáp ứng được nhu cầu di chuyển dài so với xe sử dụng xăng/dầu.

Chưa kể, theo Tổng cục Thống kê, GDP bình quân đầu người ở Việt Nam năm 2020 là 2.750 USD/người. Đây là mức thấp để người tiêu dùng có thể sở hữu phương tiện cá nhân bốn bánh thông thường, chưa nói đến việc sở hữu xe điện do giá bán cao. Theo đó, giá xe điện hiện vẫn ở ngưỡng cao so với xe xăng, dầu. Theo dữ liệu của VAMA, năm 2020, giá xe điện (chỉ tính chi phí sản xuất thuần) cao hơn khoảng 45% so với xe sử dụng động cơ đốt trong. Cùng với công nghệ sản xuất pin ngày càng tốt và rẻ hơn thì tới năm 2030, giá xe điện có giảm song vẫn cao hơn 9-10% xe chạy xăng, dầu [3].

3.3. Một số đề xuất

Nhằm thúc đẩy sự phát triển của thị

trường ô tô điện ở Việt Nam, theo tác giả, cần thực hiện một số vấn đề sau:

- Cần có sự hỗ trợ của Chính phủ trong việc phát triển thị trường ô tô điện. Ở các nước đang phát triển mạnh mẽ dòng ô tô điện, họ đều có lộ trình, chính sách phát triển xe điện rất bài bản và luôn cập nhật chính sách với thực tế phát triển. Chẳng hạn, ngoài các chính sách khuyến khích nhà sản xuất, Chính phủ Canada "tặng" người dân 7.000 CAD nếu họ mua xe lần đầu... đồng thời có những chính sách về thuế phí cho phù hợp, để có lộ trình chuyển sang xe thuần điện.

- Để có cơ sở thúc đẩy sự phát triển xe điện ở Việt Nam, cần hoàn thiện cơ sở hạ tầng, các tiêu chuẩn, như yêu cầu kỹ thuật và an toàn điện với hệ thống sạc nhanh, thay thế pin, cũng như tối ưu hoá các trạm sạc, vị trí sạc pin bằng việc sử dụng nguồn điện năng lượng tái tạo. Theo đó, ô tô điện dùng năng lượng tái tạo sẽ giải quyết bài toán năng lượng của tương lai. Việt Nam cần quy hoạch phát triển hạ tầng, trạm sạc để đón nhận xu thế xe điện đang diễn ra.

- Chính phủ cần nỗ lực hoàn thiện sớm kiểm soát chất lượng khi xe điện phát triển.

- Về lâu dài, hỗ trợ kinh tế và công nghệ là hai vấn đề đều không thể thiếu cho sự phát triển xe ô tô điện.

- Việt Nam có thể tham khảo các chính sách phát triển xe ô tô điện tại các nước APEC được chia ra làm 3 nhóm, gồm: Phát triển công nghiệp xe điện (A); Nghiên cứu và phát triển công nghệ xe điện (B); Phổ biến và ứng dụng xe điện (C).

4. KẾT LUẬN

Giá ô tô điện hiện nay vẫn cao hơn so

với giá ô tô chạy xăng, dầu song dự kiến, mức giá sẽ ngày càng giảm nhờ sự tiến bộ của công nghệ và pin xe điện. Tuy nhiên, về lâu dài, thị trường ô tô điện Việt Nam sẽ phát triển mạnh mẽ hơn nếu có các chính sách khuyến khích phù hợp, nhằm phát triển ngành ô tô điện, góp phần giảm ô nhiễm môi trường. Theo đó, vẫn còn rất nhiều vấn đề cần giải quyết, từ sự đa dạng lựa chọn các mẫu xe điện cho người tiêu dùng, đến việc xây dựng hệ thống trạm sạc hợp lý và các quyết sách khuyến khích, phát triển ngành công nghiệp. ❖

Ngày nhận bài: **01/7/2022**

Ngày phản biện: **22/7/2022**

Tài liệu tham khảo:

- [1]. Chính phủ (2022); Nghị định số 10/2022/NĐ-CP, ngày 15/01/2022 quy định về lệ phí trước bạ đối với nhiều loại hàng hóa, trong đó có ô tô điện.
- [2]. Ngọc An (2021); “*Thách thức nào cho phát triển ô tô điện tại Việt Nam?*”, truy cập từ <https://tuoitre.vn/thach-thuc-nao-cho-phat-trien-oto-dien-tai-viet-nam-20210615111504709.htm>
- [3]. Anh Minh (2021); “*Bài toán khi phát triển ô tô điện ở Việt Nam*”, truy cập từ <https://vnexpress.net/bai-toan-khi-phat-trien-oto-dien-o-viet-nam-4406338.html>
- [4]. Lê Hiệp (2021); “*Đề xuất giảm thuế tiêu thụ đặc biệt 5 năm với xe điện*”, truy cập từ <https://thanhnien.vn/de-xuat-giam-thue-tieu-thu-dac-biet-5-nam-voi-xe-dien-post1409431.html>
- [5]. Vinfast (2021); “*Tìm hiểu về lịch sử phát triển của ngành công nghiệp ô tô điện*”, truy cập từ https://vinfastauto.com/vn_vi/tim-hieu-ve-lich-su-phat-trien-cua-nganh-cong-nghiep-o-to-dien
- [6]. Vinfast (2021); “*Xu hướng ô tô điện và các yếu tố thúc đẩy thị trường xe điện tương lai*”, truy cập từ https://vinfastauto.com/vn_vi/xu-huong-o-to-dien-va-cac-yeu-to-thuc-day-thi-truong-xe-dien-tuong-lai
- [7]. Vinfast (2021); “*4 yếu tố thúc đẩy xu hướng ô tô điện phát triển trên thị trường*”, truy cập từ https://vinfastauto.com/vn_vi/xu-huong-o-to-dien-va-cac-yeu-to-thuc-day-thi-truong-xe-dien-tuong-lai
- [8]. Báo Giao thông (2021); Tài liệu Tọa đàm “*Tương lai phát triển xe điện tại Việt Nam*”, ngày 21/12/2021.